

Privat hjemmeundervisning

Barn og unge i skolepliktig alder har rett og plikt til grunnskoleopplæring. Selv om de fleste oppfyllerplikten til opplæring som elev i offentlig grunnskole, kan eleven også velge opplæring i privat skole eller privat hjemmeundervisning.

Hjemmeundervisningen skal være tilsvarende den grunnskoleopplæring som blir gitt i offentlige skoler. Det betyr at opplæringen må forholde seg til de samme lovregler og forskrifter om opplæringens formål og innhold.

Privat hjemmeundervisning og rutiner for tilsyn

Privat hjemmeundervisning - Gjeldende lov- og regelverk

Barn og unge i skolepliktig alder har rett og plikt til grunnskoleopplæring. Plikten til grunnskoleopplæring varer fra det kalenderåret barnet fyller 6 år til barnet har fullført det tiende året.

Selv om de fleste oppfyllerplikten til opplæring som elev i offentlig grunnskole, kan eleven også velge opplæring i privat skole eller privat hjemmeundervisning. Privat hjemmeundervisning innebærer at barnets foresatte selv står for opplæringen. Det er ikke krav om forhåndsgodkjenning, og foreldrene har større frihet med hensyn til hvordan opplæringen gjennomføres.

Det kreves ikke at foresatte har formell pedagogisk kompetanse. Foreldre kan ta imot hjelp av familie og venner, og engasjere profesjonelle så lenge den eksterne hjelpen er begrenset i tid og omfang. Engasjeres en person fast til å gi opplæring i ett bestemt fag, vil det anses som gitt i privat skole og ikke privat hjemmeundervisning.

Hjemmeundervisningen skal være tilsvarende den grunnskoleopplæring som blir gitt i offentlige skoler. Det betyr at opplæringen må forholde seg til de samme lovregler og forskrifter om opplæringens formål og innhold. Undervisningen må i hovedsak følge det samme læreplanverket som den offentlige grunnskolen.

Opplæringsplikten etter norsk lov gjelder for barn og unge som er bosatt i Norge. Ved midlertidige utenlandsopphold for barn og unge som er bosatt i Norge, opphørerplikten til opplæring etter norsk lov når utenlandsoppholdet varer i 3 måneder. Dette innebærer at foreldre som ønsker å ta barnet/ungdommen med på ferie eller andre utenlandsopphold, enten må søke om permisjon fra opplæringen (inntil to uker) eller ta barnet ut fra skolen for privat hjemmeundervisning. Opplæringsplikten kan også oppfylles ved at barnet får opplæring på skole i oppholdslandet.

Rundskriv Udir-05-2013. Rundskrivet omhandler privat hjemmeundervisning og det kommunale tilsynet med den private hjemmeundervisningen. **Rett og plikt til grunnskoleopplæring** Opplæringsloven §§ 2-1, 2-12 og 2-13

Ikke lenger offentlig grunnskoleopplæring- rettigheter som bortfaller

Privat hjemmeundervisning betyr at barnet ikke lenger omfattes av den offentlige grunnskoleopplæringen, og fratras en del rettigheter etter opplæringsloven. Det gjelder spesialundervisning, særskilt språkopplæring, tegnspråk mv.

Elever får ikke standpunkt karakterer eller vanlig vitnemål (jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1). Det er ikke privatistordning ved eksamen i grunnskolen og elever som har mottatt privat hjemmeundervisning

kan ikke ta eksamen i fag på 10. trinn som privatist for å få karakterer og vitnemål. I stedet skal kommunen skrive ut dokumentasjon om at grunnskolen er fullført.

Gratisprinsippet gjelder kun opplæring i offentlig skole (Opplæringsloven § 2-15). Privat hjemmeundervisning er ikke omfattet av gratisprinsippet. Foreldrene har ikke rett til økonomisk tilskudd til hjemmeundervisning eller at kommunen låner ut læremidler og annet undervisningsmateriell. Kostnadene ved å drive privat hjemmeundervisning må dekkes av foreldrene selv.

Rett til videregående opplæring

Ungdom som har hatt privat hjemmeundervisning har samme lovfestede rett til videregående opplæring som andre ungdommer. Ettersom de mangler vanlig vitnemål, vurderes de individuelt ved inntak til videregående opplæring.

Foreldreansvar ved valg av hjemmeundervisning

Den eller de som har foreldreansvaret har rett og plikt til å ta avgjørelser for barnet. Dette omfatter også valg av type skole (offentlige skolen, eller privat opplæring).

Der foreldre har felles foreldreansvar, må begge samtykke i valg av privat opplæring. Er de ikke enige, skal barnet gå i offentlig grunnskole.

Foreldrenes bestemmelsesrett er imidlertid begrenset av barnets med- og selvbestemmelsesrett. Barn som har fylt 15 år, avgjør selv spørsmålet om «valg av utdanning». Valg av privat hjemmeundervisning kan bare gjennomføres med ungdommens samtykke dersom eleven er over 15 år. Barn som har fylt 15 år kan selv velge å avslutte opplæringen gitt av foreldrene for å fullføre grunnskolen i den offentlige skolen.
Barneloven § 30 første ledd og §§ 31-33

Kommunens tilsyn

Etter opplæringsloven § 14-3 har kommunen hjemmel til å føre tilsyn med privat hjemmeundervisning. Kommunen har både en rett og en plikt til å føre slikt tilsyn. Dette innebærer også at kommunen kan kreve fram møte av elevene til særskilte prøver. Tilsynet gjennomføres for å sikre at barnet får tilsvarende undervisning, jf. lovens § 2-13.

Dersom kommunen ikke får gjennomført tilsynet etter planen, har ikke kommunen tvangsmyndighet ovenfor foresatte. Dersom tilsynet skal fungere må begge parter medvirke / samarbeide. I følge forarbeidene til loven, er hjemmeundervisningen ikke lovlig dersom tilsynet ikke er mulig på bakgrunn av manglende samarbeid fra foreldrene.

Dersom kommunen mener at tilsynsordningen ikke er mulig å gjennomføre og at den private hjemmeundervisningen anses som ulovlig, skal kommunen fatte et enkeltvedtak hvor kommunen krever at barnet starter på skolen. Vedtaket kan påklages til Fylkesmannen jfr Oppl §15-2. (Rundskriv Udir-05-2013)

Foreldrene kan straffes med bøter dersom barnet ikke møter på skolen (etter et vedtak) jf. § 2-1, siste ledd. Dette henger sammen med plikten til grunnskoleopplæring.

Rutinebeskrivelse

1. Oppstart av hjemmeundervisning

1.1. Foresatte melder skriftlig fra til kommunen at de skal ta eleven ut av skolen og starte med hjemmeundervisning. Meldingen sendes til Øvre Eiker kommune ved rektor på elevens nærskole og kopi til skoleadministrasjonen sentralt i kommunen.

1.2. Skoleadministrasjonen sender ut et svarbrev og inviterer foresatte til en samtale. Dette for å informere om kommunens forpliktelser i forhold til tilsyn, og for å sikre at foresatte har gjort et godt vurdert valg. Det informeres også at foreldre kan omgjøre sitt valg, men at det er viktig at skolen varsles i god tid slik at skolen kan forberede å ta imot barnet. Dette er særskilt viktig dersom det antas at barnet kan ha behov for spesialundervisning.

2. Tilsyn

2.1. Rektor i samarbeid med pedagogisk rådgiver oppnevner tilsynslærer. Det velges en tilsynslærer som er ansatt på nærskolen til barnet. Tilsynslæreren skal være godt kjent med barnets aldersgruppe. Han/hun skal ha kjennskap til læreplanens mål og hva som er forventet utvikling for aldersgruppen. Tilsynslæreren skal kunne vurdere barnets arbeid sett opp mot aldersadekvate barns arbeid og skal kunne, ved behov, vurdere og gjennomføre egnede særskilte prøver. Tilsynet skal foregå i samarbeid med foreldre.

2.2. Rektor og tilsynslærer utarbeider plan for tilsyn. Tilsyn skal foregå minst to ganger per skoleår. Utkast av planen for tilsyn sendes til foresatte for eventuelle innspill. Til slutt sendes planen til foresatte med kopi pedagogisk rådgiver. For elever som har utenlandsopphold i tre måneder eller mindre kan tilsyn foregå via telefon og nettbaserte tjenester, f.eks. e-post, skype.

2.3. Tilsynslærer gjennomfører tilsyn iht. planen. Tilsynet skal vurdere om barnet får tilsvarende og tilfredsstillende opplæring iht. § 2-13 i opplæringsloven. Tilsynet må samtidig ta hensyn til foreldrenes rett til å tilpasse opplæringen ut fra formålet med hjemmeundervisningen, i de tilfellene livssyn eller pedagogiske forhold ligger til grunn for ønsket om privat hjemmeundervisning. Tilsynet skal foregå i samarbeid med foreldre.

2.4. Tilsynslærer utarbeider en rapport. Barnet kan bli kalt inn til særskilte prøver. Rektor godkjenner rapporten og sender den til foresatte og skoleadministrasjonen sentralt i kommunen.

3. Hjemmeundervisning er ikke tilfredsstillende

3.1. Vurderer tilsynslærer og rektor at opplæringen i hjemmet ikke tilsvarende den grunnskoleopplæringen som blir gitt i offentlige skoler i Øvre Eiker kommune, skal kommunen fatte et enkeltvedtak som krever at barnet starter på skolen. Rektor forbereder enkeltvedtaket.

3.2. Foresatte skal gis anledning til å uttale seg før vedtak fattes.

3.3. Barn over 15 år skal også gis anledning til å uttale seg

3.4. Kommunalsjef for oppvekst fatter vedtaket.

3.5. Vedtaket er underlagt reglene i forvaltningslovens kapittel IV-VI, og kan påklages til Statsforvalteren, jf. opplæringsloven § 15-2.

3.6. Møter ikke barnet på skolen, kan foresatte straffes med bøter, jf. opplæringsloven § 2-1, siste ledd.